

*Copia.**Acta des synodi te Harlingen, gehouden anno XVc
ses ende tnegentich ende begonnen den XI^{en} Majj.*

Na aenroepinge van de name Gods sijn met gemene stemmen geeligeert GELLIUS ACCRONIUS tot praesidem ende IDZARDUS NICOLAI tot scribam.

Daerna sijn de procuratien gelesen ende is bevonden, dat met behoir-
licke procuratien als volmachten op het synodum te comen gedeputeert
syn ende erschienen:

uijt den classe van Leuwaerden:

HERMANNUS COLDE ende HERMANNUS COLENIUS als dienaers des godl.
woordts, ende JACOB GOSSES ende N. N. als olderlingen;

uijt den classe van Franeker:

TULLIUS JOUCONIS ende IDZARDUS NICOLAI als dienaers, ende EFE JACOBSSZ
JUCKEMA ende DIRCK WILLEMSSZ tot Harlinghen als olderlinghen;

uijt den classe van Dockum:

CORNELIUS EVERARDI ende JOANNES HILBRANDI als dienaers, ende JOANNES
BLIJENSTELJN ende D. SUFFRIDUS HANJA als olderlingen;

uijt den classe van Bolswert:

GUALTERUS MORLING ende BERNARDUS CHRISTOPHORI als dienaers, ende
HENNE JARICHS van Staweren ende FUNGER MELJNERTS van Bolswert als
olderlingen;

uijt den classe van Sneeck:

JACOBUS AUGUSTINI ende GELLIUS ACCRONIUS als dienaers, ende CLAES
JELMERS ende DIRCK TIJSSEN als olderlingen.

1. *Van den ouden dienaers.* 1) — Na tlesen van de procuratien is ge-
handelt van de dienaers des godl. woordts, die van wegen haer olderdom
oft andersins tot den dienst onbequaem sijn, ende besloten, dat de classes,
daer sodanige onder sorteren, datelick haer sullen uijt den naem des
synodi opleggen van haren dienst aff te staen ende arbeijden by den
dorpen, grietsluyden oft h. Staten, dat se uijt haer dorpsgoederen oft
aerario des vaderlandts eerlick onderholt haer leeffdage mogen hebben.

2. Is vorder geordineert, dat JOANNES HILBRANDI nomine synodi datelick
sal schrijven aen DDn. professores theologiae MARTINUM LYDIUM ende D.
SIBRANDUM LUBBERTI, althans beroepen synde van den heren van Groninger-
landt tot verbeteringe van kerckelicke abusen, ende haer vermanen en
bidden, dat hun geliewe neerstich te arbeijden, dat gantsch onbequame

1) De marginalia sijn later bijgevoegd.

personen in Groningerlant niet voor dienaers bekennt ende gehouden werden als: PETRUS AEMILIUS de vader ende de sone, MARTEN CULJPER, ANTONIS CLAESSZ GALLUS, ende dat niet uijt dit oft andere landen sonder attestatie van syn classe ende gemeijnte yemant aengenomen werde.

3. Aengaende de beloften int voorgaende synode, binnen Franeker gehouden, om SIBRANDI VOMELII boexken tegen de Libertinen (door last des synodi te schrijven ende nu volmaeckt synde) te laten drucken ende hem een vereringe te doen is besloten, dat na wettelicke visitatie des boecx het classis van Franeker sal handelen met VOMELIO aengaende de vereringe van sijn arbeit, ende met RADAEO soveel de costen vant drucken aengaet, ende dat sulcx beslecht ende bekennt synde het classis van Leuwaarden den h. Staten de saeck sal aendienen ende versoecken om uijt de landskiste de voigemelde saeck te redden. Ende so van den h. Staten minder becomen wert, als beyde het geschenck ende drucken eyschen, sal het classis van Franeker den saeck aen d'andere classen owerschrijven ende yder classi haer aendeel en quota te kennen gewen ende topbrengen van dien vorderen.

4. De saeck tusschen SJUCK BURMANJA cum sociis ende MELCHIOREM KLANTIUM, van der h. Staten gewesen op desen synode, heeft niet connen affghandelt werden, vermidts de twe professores theologiae Dn. MARTINUS LYDIUS ende D. SIBRANDUS LUBBERTI (van den h. Staten beneffens den h. ALLERT JACOBSSZ, commissaris der h. Staten verordineert synde om met het synodo te verhandelen denselwigen saecke) niet hebben connen praesent sijn, omdat sijn gereijst syn na Groningen.

5. *Doopen der vroetvrouwen en papen.* — Dat een yegelick dienaer in sijn plaetse bij sijn gebeurlicke owericheyt aenholden sal, dat het dopen der kijnderen van de vroevrouwen ende papen van hen mochte geweert werden. Ende soverre hij verstaet, dat sulcx van den classe beter gedaen wil wesen, sal hij daertoe versoecken ende gebruijcken een ofte twe dienaers uijt den classe om sijn owericheyt daerower te begroeten.

6. Men sal bij den h. Staten aenhouden, dat sijn het placcaet van de kerckvoochden willen effectueren, opdat de kerckevoederen beter mochten geimploijeert werden.

7. De deputati, welcke van het tegenwoordig synodo sullen voor dit jaer geordonneert werden om in plaetse des synodi voorvallende saecken te verhandelen, sullen aen den volmachten des eerstcompstigen landsdaechs versoecken, dat de nagelatene weduwen der dienaren des godl. woordts een eerlick onderhoudt sullen mogen hebben.

8. Sal bij den h. Staten aengehouden werden om te consenteeren een publike bespreck tusschen RUARDUM ACCRONIUM ende PIETER VAN COLEN na luijt haer beyder praesentatie, ende sal daerbij versocht werden, dat den heren geliewe dien het praediken te verbieden in dit landschap, van welcken de h. Staten bevonden sullen hebben, dat hij sijn leere niet heeft connen verdedigen.

9. Sal oock mede den h. Staten aengedient werden, dat op verscheyden plaetsen geattenteert wert ten platten landen vrije landen met affcoop oft beclennen onder huijsinge te beswaren oft van den pastorijen en vicarijen aff te trecken, ende sall versocht werden aen den heren, dat hun geliewe met ernst sulcx te verhinderen.

10. *Bevestinghe der dienaeren.* — Men sal van nu voortaan neerstich acht hebben om na te comen tgene in synodo Hagensi besloten is van de bevestinghe der dienaeren, opdat eerlicke ceremonien ende nodich tot het decorum des dienstes synde niet nagelaten werden ende in ongewoonheijt en comen.

11. *Kinderen sullen geen kinderen ter doop presentereen.* — Sal van geen dienaer toegelaten werden dat cleijne kinders, die gedoopt sullen werden, van kinderen ter dope gepraesenteert worden tot bespottinge van den h. doop.

12. *Examinandum presentibus multis.* — Het examen van personen, die tot den dienst des godl. woordts solden toegelaten werden, sal niet van een alleen geschieden, maer sal allen broederen des classis tegenwoordich sijnde vrij wesen om mede den examinandum te vragen ende hem objectien voor te stellen.

13. *Hoeveell uyt een kercke in den classe sullen verschynen.* — Aengaende oft uijt een kercke alleen een dienaer ende een olderling sullen verschijnen in de classicale vergaderingen om stemmen te hebben, dan oft het getal meerder sal syn mogen, sal daerin gevolcht werden de besluytinge der nationalen synoden Middelburgensis ende Hagensis.

14. De personen, welcke uijt dese synodaelsche vergaderinghe na ordonnantie van den h. Staten haer sullen verwoegen bij elckander met den h. ALLERT JACOBSSZ ende met den professoren theologiae MARTINO LYDIO ende D. SIBRANDO LUBBERTI om te handelen van de saecke ende tverschil tusschen SLUICK BURMANJA ende MELCHIOREM KLANTIUM, sijn geordonneert: als dienaers des godl. woordts GELLIUS BENEDICTI ende JOANNES HILBRANDI, als olderlingen EPE JACOBSSZ, burgemeester tot Franeker, ende DIRCK WILLEMSZ tot Harlingen.

15. Also het meeste deel der volmachten des laestgeholden synodi Franekeranae voor desen synode erschienen sijn ende met groter ernst aengehouden, dat sij haer mochten purgeren van tgene KLANTIUS schriftelick tegen der vorss. volmachten sententie tot groten laesie (als sij voorgawen) van haer personen heeft overgegeven voor den h. volmachten deses lantschaps ende, soveel sulcke beschuldiginghe aengaet, dat vant synodo tusschen haer ende KLANTIUM sententie mochte uijtgesproken werden, so is besloten van desen synodo, dat sulck versoeck niet conde nagecomen werden, vermidts de h. Staten den gehelen saeck in ander richteren handen gewesen hebben, ende also tnacomen van haer petitie niet conde geschieden sonder in handen te nemen, tgene van den h. Staten op anderen gewesen waer, welcke bowen genoempt staen.

16. Het nieu opgerichte Schoter classe is bij desen synode geapprobeert.

17. De volmachten, die uijt name des synodi ende als synodum te repraesenteren om alle gemene swaricheden in den kereken deses lantschaps voorvallende aff te handelen geordineert sijn, sijn dese: uijt den classe te Leuwaerden REGNERUS HACHTING als dienaer ende mijnheer m. FRANS ELJSINGA als olderling; uijt den classe te Dockum SCHELTO AYTZMA tot Nijkerck in Dongerdeel als dienaer ende GERRIJT HARMENSZ te Dockum als olderlinck; uijt den classe te Sneeck JOANNES AVERNAEUS te Goutum als dienaer ende MELLE BARTELSZ tot Sneeck als olderlinck; uijt den classe te Bolswert JOANNES HEUKELUM te Nieulandt als dienaer ende LIJCKLE SAECKESZ, apoteker olderlinck; uijt den classe te Franeker JOANNES PETRI te Dronrijp als dienaer ende WIJBE JACOBSSZ te Franeker als olderling.

18. Is den praesidi ende scribae opgeleyt om bij requeste den h. Staten aen te dienen de saecken bowen aengeroert om den heren voorgedraghen te worden, ende daerbeneffens de olde gravamina van den schoolmeesteren, sabbathsheijliging ende huwelicxsaecken te vernieuwen, eijntlick oock te versoecken bevestiging vant besluit, dat ongedoopte van den dienaren des woordts niet getrout en sullen werden, gemaect in synodo Bolsverdiana anno 1588 ende vernieut int laeste Franekerana.

19. Het toecomptige synodus sal door des Heren genade gehalten werden binnen Dockum anno XV^c sewen ende tnegentich den tweden Maendach na Meije.

Aldus met elckanderen gesloten tot Harlingen anno XV^c ses ende tnegentich den XI^{en}, XII^{en} ende XIII^{en} Majj ende uijt name des synodi onderteickent.

Onder was geschrewen: GELLIUS BENEDICTI, praeses ende IDZARDUS NICOLAI f., scriba synodi.

Gecollationcert metten principale ende daermede bevonden te accorderen.

IDZARDUS NICOLAI f., scriba. 1)
